

Hoge Raad der Nederlanden
Kazernestraat 52
2514 CV Den Haag
Per koerier

Prinsengracht 708
1017 LA Amsterdam
tel +31(0)20 – 622 30 77
fax +31(0)20 – 420 60 31

Amsterdam, 28 juli 2016

Inzake : Aanvraag tot herziening d.d. 18 april 2011 van H. Baybasin

VIERDE AANVULLING

Zaaknummer Hoge Raad: S 11/02065 H

Edelhoogachtbaar College,

INLEIDING

Op 2 februari 2016 respectievelijk 16 maart 2016 zijn bij uw Raad een Tweede en Derde Aanvulling ingediend op het op 18 april 2011 namens cliënt bij uw Raad ingediende herzieningsverzoek. De twee aanvullingen omvatten 101 sedert 2011 nieuw opgekomen nova.

Ter ondersteuning van deze nova worden in deze Vierde Aanvulling twee nieuw opgekomen rapportages ingebracht welke zien op de deskundigheid en onderzoeksethiek van één van de technisch deskundigen die in het herzieningsonderzoek heeft gerapporteerd, alsmede een uitspraak van 8 april 2003 van de Turkse Hoge Raad welke een nieuw licht werpt op de kennelijke indertijd in Turkije niet onbekende praktijk van het gebruik maken van gemanipuleerde telefoontaps als bewijs in politieke strafzaken. Dit arrest ondersteunt de eerder ingebrachte nova die een doorlopende informele samenwerking tussen de Nederlandse en Turkse politie aantonen waarin tapmateriaal is vervalst. Beide rapporten en bedoeld arrest zijn op voorhand ter beschikking gesteld aan de advocaat-generaal mr. Aben.

In de Tweede Aanvulling zijn nieuw opgekomen nova ingebracht over de samenwerking tussen Turkije en Nederland in verzoekers zaak (hoofdstuk I), alsmede over de betrouwbaarheid van de tapkamers waarmee het bewijsmateriaal in de zaak is vergaard (hoofdstuk II), over de op het originele audiomateriaal aangetroffen technische

onregelmatigheden (hoofdstuk III) en over het plaatsgevonden vertalingsgesjoemel (hoofdstuk IV). Er zijn vele serieuze voorbeelden gegeven van vertalingsbedrog in de Öge-zaak en de heroïne-zaak. Analyse van deze beide zaken toont aan dat in de manipulatie van afgelegde verklaringen, tapgesprekken en tapverbalen van aanvang af nauw moet zijn samengewerkt tussen het Turkse en het Nederlandse team en de taptolken. Deze conclusie vormt op zich weer een bevestiging van de in hoofdstuk I aangevoerde nova die een doorlopende nauwe samenwerking tussen Turkije en Nederland aantonen in de zaak. In de Derde Aanvulling, bevattende hoofdstuk V, is nader ingegaan op de nieuw opgekomen nova in de afzonderlijke Kentucky-zaak (feit 2), Gijzelingszaak (feit 3) en Marsil-zaak (feit 5). Ook in deze drie zaken bleken de diverse gehanteerde onderzoeksmethoden tot een en dezelfde uitkomst te leiden, te weten dat in samenwerking met de Turkse politie vervalst bewijsmateriaal is geconstrueerd, waarmee het hof ernstig is misleid. De vervalsingen, zo werd betoogd, betroffen het inbrengen van met marteling en misleiding verkregen verklaringen, de gebruikmaking van gemanipuleerd audiomateriaal en het plegen van vertalingsbedrog. Hiermee zijn aan het hof in strijd met de waarheid scenario's voorgesteld als zou verzoeker betrokken zijn geweest bij ernstige strafbare feiten, inclusief het lidmaatschap van een criminele organisatie (feit 6).

Met de Tweede Aanvulling is ook een brief van de voorzitter van het College van procureurs-generaal mr Ficq ingebracht. In deze brief waarschuwde hij zijn hoofdofficieren expliciet dat *'het uitdrukkelijk niet was gewenst dat de leden van het Openbaar Ministerie, politie of tolken direct contact opnemen met het Turkse ministerie van Justitie'*, en wel vanwege de onbetrouwbaarheid van informatie uit die contreien. Deze brief verwoordt in feite dezelfde zorg als het nu hierbij ingebrachte Turkse arrest van 8 april 2003. Deze brief, zo is eerder betoogd, is indertijd aan het hof onthouden.

Twee nieuwe producties betreffende de deskundigheid van Bas van den Heuvel

In het herzieningsonderzoek is door de twee deskundigen Hans van de Ven en Bas van den Heuvel uitvoerig gerapporteerd over de betrouwbaarheid van de tapkamers waarmee het bewijsmateriaal in verzoekers zaak is vergaard en over de conclusies welke moeten worden verbonden aan de technische onregelmatigheden die door de onderzoekers op het originele audiomateriaal zijn aangetroffen.. Rapporten van twee gezaghebbende onderzoeksinstituten, waarover verzoeker voordien niet beschikte, blijken nu in belangrijke mate de kritiek te delen en zo te ondersteunen die in de Tweede Aanvulling (de hoofdstukken II en III) is geleverd op de door Bas van den Heuvel en zijn onderzoeksbureau MSNP (*Mid Summer Night Party*) gevolgde werkwijze en gehanteerde onderzoeksmethoden. Het betreft een rapportage van het N.F.I. van 13 januari 2003¹ en een rapport van de Onderzoeksraad voor Veiligheid van 4 december 2008.²

¹ **bijlage 120:** rapport d.d. 13 januari 2003 van Ir. P.C.A.M. de Bruyn van het N.F.I. (Nederlands Forensisch Instituut)

² **Bijlage 121:** rapport d.d. 4 december 2008 van de Onderzoeksraad voor Veiligheid. Zie ook persbericht: https://www.onderzoeksraad.nl/uploads/investigations/Persbericht_Schiphol_0412.pdf

Het N.F.I. rapport van 2003 is opgesteld door vier deskundigen. Zij bogen zich over een door het bedrijf MSNP van Bas van den Heuvel verricht onderzoek naar de vuurwerkramp in Enschede. Het viel de N.F.I. deskundigen op dat MSNP zich in dat onderzoek niet alleen moest inwerken in een voor zijn onderzoekers nieuw vakgebied, het N.F.I. concludeert tevens op grond van een analyse van het door MSNP verrichte onderzoek dat dit onderzoeksbureau uiteindelijk niet bleek te beschikken over voldoende kennis en ervaring op het betreffende onderzoeksgebied. Volgens het N.F.I. ging MSNP uit van ongeoorloofde of onjuiste aannames. De door het bureau gebruikte formules en rekenprogramma's bleken niet geschikt voor hetgeen moest worden onderzocht. De gebruikte gegevens waren ontoereikend. Er werden onjuiste conclusies getrokken. De getrokken conclusies over de oorzaken van de brand varieerden volgens het N.F.I. bovendien van minder waarschijnlijk tot onwaarschijnlijk. Tot slot merkten de N.F.I. onderzoekers op: *“De diverse discussies met MSNP (te weten met de medewerkers B. van den Heuvel en D. Boers) waren niet altijd even makkelijk omdat de hypotheses van MSNP en de door hen aangevoerde argumenten steeds wisselden.”*

De reactie van de Onderzoeksraad voor Veiligheid van 4 december 2008 op een rapport van het MSNP over de brand in het cellencomplex Schiphol-Oost in 2005 laat vergelijkbare kritiek zien op de methoden en kwaliteit van het MSNP-onderzoek. De alternatieve verklaring van de brand door Van den Heuvel is volgens nader onderzoek van de Onderzoeksraad gebaseerd op de toepassing van *onjuiste dan wel onvoldoende gevalideerde technieken* en het *trekken van onjuiste conclusies* op grond van bekende gegevens.

Deze rapporten van het N.F.I. en de Onderzoeksraad voor Veiligheid vormen een relevante ondersteuning voor de in de Tweede Aanvulling in de hoofdstukken II en III uitgebreid onderbouwde kritiek op de door Bas van den Heuvel gehanteerde onderzoeksmethoden, ingenomen stellingen en getrokken conclusies. In die Tweede Aanvulling werd aangetoond dat Van den Heuvel ook voor het door hem in de zaak van verzoeker verrichte onderzoek noch qua opleiding noch qua ervaring was gekwalificeerd³. De meest relevante stellingen uit Van den Heuvels MEPIO-eindrapport worden direct weergesproken door geraadpleegde deskundigen die zich hadden onderscheiden op het gebied van telecommunicatie, en door de nog beschikbare originele documentatie over de in de zaak van verzoeker gebruikte tapkamers⁴. In de loop van het herzieningsonderzoek is de begeleidingscommissie, waarin ook verzoekers advocate zitting had, bovendien keer op keer geconfronteerd met wisselende stellige stellingen van Van den Heuvel; stellingen die bij enige tegenargumentatie keer op keer stante pede door hem werden ingeruild voor nieuwe even stellig gebrachte standpunten. In een brief van 14 december 2014 merkt verzoekers advocate op dat Van den Heuvel de begeleidingscommissie misleidde met zijn bij voortdurende inbrengen van nieuwe en onjuiste informatie alsook met het verzwijgen

³ Tweede Aanvulling herziening, hoofdstuk II Inleiding tot de nova 23-38, de pp. 36 en 37 en meer specifiek bijlage 84, Derksen, Stavaza III, deel I, pp 5-6.

⁴ Ik wijs hiertoe op hetgeen wordt aangevoerd over de onjuiste en onbewijsbare stellingnames van Van den Heuvel in de Tweede Aanvulling herziening, de hoofdstukken II en III, o.a. de pp. 47, 48, 55, 56, 58, 64, 65, 77, 83, 92, 99, 105, 113, 116, 117, 118 en 122

van de juiste informatie.⁵ Deze eerder in verzoekers zaak verwoorde kritiek op kwalificaties, onderzoeksmethoden en onderzoeksethiek van onderzoeker Van den Heuvel zien we nu terug in de thans bekend geworden rapportages van 2003 en 2008 van gezaghebbende onderzoeksinstituten als het N.F.I. en de Onderzoeksraad. Het betreft rapporten die de onderzoeksethiek van het MSNP volledig diskwalificeren en het ergste doen vrezen voor de door zijn onderzoekers gebruikte onderzoeksmethoden op voor hen onbekende onderzoeksgebieden, zoals onmiskenbaar ook het geval was in de zaak van verzoeker. Deze rapporten vormen daarmee een belangrijke aanvulling op en extra onderbouwing van de in de nova 23-38 verwoorde kritiek op de conclusies van onderzoek van de deskundige Bas van den Heuvel. In twee eerdere grote zaken heeft hij, zo blijkt nu, evenzo zijn onderzoeksethische luchthartigheid zo niet onverschilligheid getoond en gebrekkige methoden van onderzoek gehanteerd.

Arrest van het Turkse Hooggerechtshof inzake Cevat Soysal. Manipuleren van tapmateriaal was kennelijk niet ongewoon in politieke strafzaken

In hoofdstuk I van de Tweede Aanvulling is de nauwe samenwerking tussen het Kernteam Noord en Oost Nederland en Turkse politiediensten vanaf de vroege jaren '90 besproken en het feit dat gezamenlijk tappen een essentieel onderdeel van deze samenwerking uitmaakte. De in herziening opgekomen nova laten zien dat de informele contacten met Turkije in verzoekers zaak gewoon doorliepen, al werd dat uitdrukkelijk naar buiten toe en tegenover de rechter geheim gehouden. Een hernieuwde analyse van het bewijsmateriaal waarop verzoeker is veroordeeld, toont voorts aperte vervalsingen aan welke niet anders dan in nauwe samenwerking tussen de Nederlandse en Turkse politieteams en de ingezette politietolken kunnen zijn gerealiseerd. De vervalsingen, zo is met nova onderbouwd en beargumenteerd, betroffen het inbrengen van met marteling en misleiding verkregen verklaringen, het gebruikmaken van gemanipuleerd audiomateriaal en het plegen van vertalingsbedrog.⁶

Thans blijkt dat volgens de Turkse hoogste rechter het inbrengen van gemanipuleerd tapmateriaal in politieke strafzaken indertijd voorkwam in Turkije. Eerder werd sub de nova 6, 55 en 64 het nieuw opgekomen feit gepresenteerd dat de voorzitter van het College van Procureurs-Generaal, mr Ficq, zijn mensen expliciet heeft gewaarschuwd voor samenwerking met Turkije om precies dit soort reden, onbetrouwbaarheid van uit Turkije komend bewijsmateriaal.⁷

⁵ Ik sluit deze brief die onderdeel uitmaakt van het gerechtelijk onderzoek in herziening voor het gemak bij als **bijlage 122**: brief d.d. 16 december 2014 aan mr. Y.J. Wijn Nobel en mr. D.J.C. Aben, en wijs ook op mijn latere brieven van 6 januari en 8 februari 2015 over dit onderwerp.

⁶ de nova 56 t/m 101 in de Tweede en Derde Aanvulling op de herzieningsaanvraag

⁷ bijlage 76 bij Tweede Aanvulling herzieningsverzoek d.d. 26 februari 2015 : brief d.d. 10 maart 1998 van mr. C.R.L.R.M. Ficq, Voorzitter College Procureurs-generaal aan alle hoofdofficieren van justitie

Op 8 april 2003 besliste de Algemene Commissie voor Strafzaken van de Turkse Hoge Raad over een deelaspect in de strafzaak tegen Cevat Soysal.⁸ Deze uitspraak geeft een interessante inkijk in de Turkse justitiële praktijken in politieke strafzaken indertijd. Soysal werd gezien als de financiële man van de PKK en in juli 1999 in Moldavië gearresteerd voor uitlevering aan Turkije. Hem werd in Turkije naast lidmaatschap van de verboden PKK ook het plegen van geweld ten laste gelegd. Van dit laatste feit werd hij op 25 juni 2002 echter vrijgesproken door de Staatsveiligheidsrechtbank te Ankara. Toen de Turkse Hoge Raad deze vrijspraak bevestigde, ging het Openbaar Ministerie daartegen in beroep bij een speciale kamer van de Hoge Raad waarin alle voorzitters van de strafkamers zitting hadden. Deze Algemene Commissie voor Strafzaken van de Turkse Hoge Raad overwoog:

“Ook uit de tapgesprekken is niet komen vast te staan dat verdachte degene is geweest die de instructie heeft gegeven. Anderzijds is het ook niet mogelijk om voor het bewijs gebruik te maken van tapgesprekken die louter zijn gebaseerd op een gelijkende stem dan wel kunnen zijn gemanipuleerd, zonder dat de inhoud van de gesprekken wordt ondersteund door de overige bewijsstukken.”

Deze overweging toont onmiskenbaar aan dat volgens de Turkse Hoge Raad het manipuleren van tapmateriaal ten behoeve van het bewijs in politieke strafzaken in die jaren minst genomen voorkwam in Turkije. De Turkse Hoge Raad ging in zijn antwoord uit van de reële mogelijkheid dat de ingebrachte taps vervalst waren, waarbij de Raad zelfs een bepaalde manier van manipuleren noemt, namelijk vervalsing door het gebruik van een gelijkkluidende stem. Deze uitspraak vormt een belangrijke ondersteuning van de eerder in de herzieningsaanvraag en de Tweede en derde Aanvulling op dit punt ingebrachte nova.

Brief voorzitter van het College van procureurs-generaal

Waarschuwde het Turkse arrest voor gebruik van Turkse telefoontaps als zijnde onbetrouwbaar, de brief van 10 maart 1999 van de voorzitter van het College van procureurs-generaal, mr Ficq, waarschuwde alle hoofdofficieren van justitie in algemener termen tegen het gebruik van bewijsmateriaal afkomstig uit Turkije. De brief gaat over de samenwerking met Turkije en de wijze waarop volgens het College diende te worden omgegaan met in Turkije vergaard bewijsmateriaal. De brief memoreert dat de mensenrechtensituatie in Turkije tekort schoot en dat daarom de rechtshulp met Turkije, ondanks het ‘interstatelijk vertrouwen’, extra waarborgen verlangde. De brief vermeldt in dat verband: *“Het is uitdrukkelijk niet gewenst dat de leden van het Openbaar Ministerie, politie of tolken direct contact opnemen met het Turkse ministerie van Justitie zoals in het verleden wel is voorgekomen.”*⁹

⁸ **bijlage 123:** Algemene Commissie voor Strafzaken van de Hoge Raad van de Republiek Turkije, uitspraak d.d. 8 april 2003, dossiernr. 2003/9-39. Deze tussenuitspraak is eerst recent aan bezoeker bekend geworden. Deze uitspraak is op 13 juli jl. ook ter kennisneming aan de advocaat-generaal mr. Aben toegestuurd. Zie over deze strafprocedure tevens Case of Cevat Soysal v. Turkey, ECHR, 23/12/2014, application no. 17362/03

⁹ **bijlage 76 bij Tweede Aanvulling:** brief d.d. 10 maart 1998 van mr. Ficq aan alle hoofdofficieren van justitie

Deze brief is door het openbaar ministerie niet ingebracht in de strafprocedure tegen verzoeker. En dat betekende dat het hof indertijd geen kennis had van de zorg indertijd van het College van procureurs-generaal over de mensenrechtensituatie in Turkije en over de usance aldaar om bewijs in strijd met rechtsstatelijke waarborgen, zoals het verbod van marteling, te verzamelen en creëren. Evenmin was het hof geïnformeerd over het feit dat mr. Ficq op grond van deze zorg informele contacten met de Turkse justitie zoals naar thans is gebleken in de zaak van verzoeker bestonden, uitdrukkelijk ongewenst achtte. In de Tweede Aanvulling herziening wordt aangegeven dat het hof op dit punt serieus is misleid.

Onder de in de brief van mr. Ficq gememoreerde tekortkomingen in de mensenrechtensituatie van het toenmalige Turkije, kunnen we gezien het hier ingebrachte arrest van de Turkse Hoge Raad naast de toen in Turkije veel voorkomende martelpraktijken gevoeglijk ook de kennelijk toen bestaande praktijk van het manipuleren van tapmateriaal in politieke strafzaken scharen. Het hof dat verzoeker veroordeelde, was indertijd dus niet alleen niet op de hoogte van bedoelde waarschuwing van het College van procureurs-generaal aan het Openbaar Ministerie dat het College op grond van tekortkomingen in de mensenrechtensituatie aldaar informele contacten met het Turkse ministerie van Justitie '*niet gewenst*' achtte. Het hof is evenzo onwetend gehouden van het feit dat dit soort van door het College indertijd ongewenst geachte informele contacten, in de zaak van verzoeker wel degelijk bestonden en doorliepen. Daarnaast had het hof, zo blijkt nu, indertijd evenmin kennis van het thans met genoemde uitspraak opgekomen nieuwe feit dat het manipuleren van tapmateriaal volgens de Turkse Hoge Raad in Turkije wel degelijk voorkwam in politieke strafzaken zoals die van verzoeker. Het hof is daarmee onwetend gehouden van het zeer wel aanwezige risico dat door de informeel doorlopende samenwerking met de Turkse politie deze Turkse praktijk van tapvervalsing de opsporing in verzoekers Nederlandse strafzaak heeft geïnfecteerd.

Het ernstig vermoeden is daarmee gerechtvaardigd dat indien deze uitspraak van 6 april 2003 van de Turkse Hoge Raad indertijd aan het hof bekend zou zijn geweest, dit in samenhang met de andere in herziening ingebrachte nova, in het bijzonder de 101 in de Tweede en Derde Aanvulling onderbouwde nova, zou hebben geleid tot vrijspraak van verzoeker van alle hem ten laste gelegde feiten dan wel tot niet-ontvankelijkheid van het openbaar ministerie in zijn vervolging. De uitspraak van april 2003 vormt daarmee een belangrijke ondersteuning van hetgeen in de eerdere aanvullingen op het herzieningsverzoek aan nieuwe feiten naar voren is gebracht

Hoogachtend,

A.G. van der Plas